

tov in sester. — Bog nam čuva starše. — Niso bolni, kakor njiju mati. — To je grozno! Očeta nimata. — Molimo za nje, da bi v Toplice ne hodili zastonj.»

Voziček je pa ropotal. Kmalu so bili ž njim na koncu, še malo so tekli, potem so se pa od popotnikov srčno poslovili. Dokler so se videli, so se ozirali nazaj, da so naposled izginili — šolarji v dolino proti Kvilicam, Konopaskovi pa proti Strebizu.

Srečna Rožica.

Igrokaz v enem dejanju.

Spisal dr. A. Pavlica.

Osebe:

Rezervist Matevž Čehovin.

Rožica, njega osemletna hčerka, | begunke
Ana, njena teta, | z Gori-
Ivanka, nekdanja sosedka, | škega

Gospod Jesenko, uradnik na železnici.

Gospa Lucija, njegova soproga.

Bolniška strežnica pri »Rdečem križu«.

PRVI PRIZOR.

Ubožna soba v tujem mestu. Ana, Rožica in Ivanka, ki je prišla na obisk.

Ana (šivajoč pri mizi): Ne joči mi vedno, Rožica! Kaj bo s teboj, če boš ne-prestano jokala?

Ivanka (stoječ pri mizi položi roko Rožici na glavo): Zakaj pa jočeš tako?

Ana: Glejte, Ivanka, Rožica je res nesrečna, pa jaz pravim, da moramo vse potrpeti. Mama ji je umrla doma, preden smo zbežali pred Talijanom. Ostala je ubožica sama. Zato sem jo morala vzeti k sebi in sva bežali skupaj. Za očeta, ki je odšel na vojsko, nismo vedeli sedem mesecev nič. Potem je pa prišlo poročilo, kakor so nam pisali gospod župnik, da je bil oče v Rusiji hudo ranjen ter ujet in da bo sedaj zamenjan, kakor so sveti Oče izposlovali od vojskujočih se držav, ker ni več sposoben za vojsko. Včeraj pa so nam pisali gospod župnik, da je oče že na Dunaju in da pride naravnost sem obiskat svojo Rožico. Morda bo že danes tukaj.

Ivanka (božajoč Rožico): No, vidiš, Rožica, obeta se ti veselje!

Rožica (jokaje): Pa desne roke nimajo več ata! Tako pišejo gospod župnik.

Ivanka: Nič ne dé, samo da živi. Bog bo vse preskrbel.

Rožica (jokaje): Ata so naročili, ko so odšli na vojsko, da moram dobro skrbeti za mamo. Jaz sem že skrbela, pa mama so bili vsak dan bolj slabi in suhi.

Ana: Ne joči, ne joči! Saj se moraš kamenu smiliti, če boš vedno to pre-mišljevala in ponavljala. Človek mora tudi kaj pozabiti in si dati pogum. Ali nisi brala, kar pišejo gospod župnik?

Rožica: Kaj porečejo ata, ko ne naj-dejo več mame?

Ana: Ata porečejo: Rožica je bila pridna, in Rožica bo spet vesela! (Rožica se nasmehne.) Vesela bodi!

Rožica: Pa mame ne bom videla več!

Ana: V nebesih se bomo spet videli vsi!

Rožica: Pa lepo vas prosim, teta, vze-mite me s seboj. ko pojedete domov, in ne puščajte me tu!

Ana (proti Ivanki): Glejte, Ivanka, tu je gospod z gospo, ki hočeta imeti Rožico vedno pri sebi. Gospa pravi, da je Rožica vsa podobna njeni pokojni edini hčerki Anici. Hočejo jo imeti za svojo. Jaz pravim, da bi Rožica lahko postala srečna in pa bogata gospica. Ko bo prišla pozneje kdaj na Goriško na obisk, bo nosila klobuček. (Se smeje.)

Ivanka: Rožica, bodi pametna in ostani!

Rožica: Jaz sem tu tujka! Jaz bom hodila doma v šolo!

Ana: Vidíte, Ivanka, vedno žaluje po domu in po šoli, kamor je doma zahajala. Pa, Rožica, saj boš lahko prišla spet na Goriško, ko boš dorastla. Ti boš lahko vedno Slovenka, čeprav ostaneš tu.

Rožica: Kaj bom pa delala tu? Tu bi morala hoditi v tuje šole.

Ana: Pa se boš naučila tujega jezika in ko boš prišla domov, boš bogata gospodična in vsi ti bomo govorili: Guten Morgen, Fräulein! (Se smeje.)

Rožica: Prosim vas, teta, le tega mi ne svetujte. Jaz nisem tujka, pa tudi ne bom!

Ana (proti Ivanki): Glejte, Ivanka, ko bi bila jaz bogata, bi rekla: Rožica ne bo ostala tu, ampak pojde z menoj, čeprav bi njen oče ne mogel zanjo nič skrbeti. Jaz bi je gotovo tu ne pustila. Zdaj pa pomislíte: Jaz sem uboga, moja hiša doma je podrtá, njen oče je brez desne roke, a njej se ponuja tako velika sreča. Poleg tega jo ta gospod in ta gospa tako ljubita, da bi bilo greh, ju žalíti. Vso obleko sta ji kupila.

Rožica: Saj jaz ne pravim, da nista dobra, pa jaz sem Slovenka-Goričanka, in pokojna mama so mi še na smrtni postelji govorili, da sem Slovenka.

Ivanka (božajoč jo): Rožica bo ubogala ata, in ata ji gotovo nasvetuje, naj ostane tu. Kaj ne?

Rožica: Seveda bom ubogala, pa ata me ne bodo silili, ako jih vi ne pregovorite.

Ana: Ljuba Rožica, obeta se ti velika sreča, in jaz bi ne marala, da ti uide. Kdaj bi mi še očitala, da ti je nisem privoščila. Ti si zdaj nevedna in nepresodna, kaj je življenje.

Rožica: Če tu ostanem, ne bom mogla

hoditi na grob ljube mame in na Sveto Goro tudi ne bom mogla.

Ana: Saj boš prihajala kot gospica na počitnice v Gorico, in če ti tukaj ne bo prav, saj boš lahko vsak čas prišla domov. Če ti pa ta sreča uide, se ti pa ne vrne več!

Rožica: Ne, ne! Jaz ne bom tu!

Ana: Rožica, bodi pametna, saj sta gospod Jesenko in njegova gospa Slovenca in ti si lahko Slovenka, čeprav si v tujem kraju. To so dobri ljudje!

Rožica: Za ves svet ne ostanem tu! V šoli smo se učili, da ne smemo za ves svet zapustiti doma. Zdaj me pa vi silite, da naj ostanem v tujini.

Ana: Molči, Rožica, in bodi dobra!

Rožica: Moje tovarišice bi me zmerjale: Rožica je izdajalka! A jaz tega nočem.

Ana: Rožica, ne smemo žaliti tako dobrih ljudi, kot so Jesenkovi.

Rožica: Saj jih ne žalimo; a jaz ne morem imeti druge mame in drugega ateja.

Ana: Zakaj pa ne? Saj je tudi Bog naš oče in Marija naša mati!

Rožica: Danes je deveti dan, odkar opravljam devetdnevnicó v čast Materi božji svetogorski in prosim, da bi se to ne zgodilo, v kar me silite. Mati božja svetogorska se bo vrnila na Sveto Goro in tudi jaz se bom vrnila domov!

Ana: Rožica, ubogaj in pojdi zdaj pogledat, ali je prišlo kako pismo za nas od ateja ali gospoda župnika?

Rožica (stopi k teti in jo prime za roko): Jaz grem, pa obljubiti mi morate, da pojdem domov!

Ana: Vse se bo zgodilo tako, da bo dobro zate. Pojdi!

Rožica: Zame je dobro samo doma! (Odide.)

Ana: Vidíte, Ivanka, to dekle ljubi dom bolj kot vse. Taka je dandanes mladina. To je nekaj lepega, česar nismo poznali mi v mladosti.

Ivanka: Jaz bi jo poslušala rada cel dan! Kako je zgovernal! V enem takem otroku je zdaj več ljubezni do doma, kot je je bilo pred tridesetimi leti v nas vseh skupaj.

Ana: Jaz bi ji pa vendar rada privoščila tako veliko srečo. Pa naj oče od-

loči! Upam za trdno, da pride danes, kakor so sporočili gospod župnik.

Ivanka: Od kod pa so Jesenkovi doma?

Ana: S Štajerskega! To so sama dobrota. Gospa žaluje za edino hčerko Anico, pa bi rada imela Rožico, ki da je Anici vsa podobna. Gospod Jesenko je celo prosil, naj bi ga službeno premestili na Goriško. Ako mu prošnjo uslišijo, pojdejo na Goriško. Vse to je storil samo, da bi si zagotovil Rožico, ki jo gospa tako ljubi.

Ivanka: No, dekle je videti res do brega srca in bi bilo škoda, da bi ji ušla ta sreča.

Ana: Da, Rožica ima mehko srce. Tak otrok mora biti srečen.

Ivanka: Kaj misliš, bo li oče v to privolil?

Ana: Bog vedi! Rožico ima zelo rad.

Ivanka: Radovedna sem, kako se bo to končalo. Mislila sem, da je oče že prišel, ker sem davi slišala praviti, da pride danes.

Ana: Kakor pišejo gospod župnik, mora priti danes ali jutri.

Ivanka: Rada bi očeta videla in ga pozdravila.

Ana: Pridi popoldne sem ali pa jutri!

Ivanka: Pridem, pridem prav gotovo. Z Bogom! Radovedna sem, kako se bo to končalo z Rožico. Z Bogom! (Odide.)

Ana: Z Bogom! (Zase:) Jaz mislim, da bo oče toliko pameten, da bo v to privolil. Kaj pa hoče, ko je brez desne roke? Priložnost je pa zdaj lepa. (Vstane in pospravlja obleko, ki jo je šivala.)

DRUGI PRIZOR.

Prejšnja in bolniška strežnica »Rdečega križa« s kovčegom v roki.

Bolniška strežnica (na vratih): Dober dan!

Ana (ki gre nekoliko naproti): Bog daj!

Bolniška strežnica: Ali stanuje tukaj Rožica Čehovin?

Ana: Tukaj stanuje. Prosim, kaj bi ji radi?

Bolniška strežnica: Njen oče, Matevž Čehovin, se je pravkar pripeljal z železnico.

Ana: Je li že tu?

Bolniška strežnica: Sedaj gre. (Slišijo se stopinje.)

Ana (ki teče proti vratom): O moj Bog, moj Bog! Matevž, ali si ti?

TRETJI PRIZOR.

Prejšnji in rezervist Matevž Čehovin.

Matevž: Dober dan! Bog te sprejmi, sestra! (Ji poda roko.)

Ana: O Matevž, Bog s teboj! (Mu objame roko.) O koliko časa se že nisva videla! (Joče naslonivši glavo na njegovo roko.)

Matevž: Šestnajst mesecev!

Ana (stiskaje mu roko): Povej, kako ti je kaj?

Matevž: Vidiš, desne roke ni več! Pa naj bo vse v božjem imenu! Kje pa je Rožica?

Ana: Pravkar smo govorili o tebi, pa sem jo poslala na pošto pogledat, če si kaj pisal.

Matevž: Ali niste dobili še mojega pisma?

Ana: Nič nismo dobili. (Držeč še vedno njegovo levico.) Kje si pa izgubil desnico?

Matevž: Pri Grodeku sem bil ranjen. Granata jo je vzela.

Ana: O moj Bog, moj Bog, koliko smo molili zate! (Joče.)

Matevž: Dosti sem pretrpel.

Ana: Sedi, Matevž! (Mu ponudi stol.) Mislim, da bo Rožica kmalu tu, a bojim se, da bo velik jok, ko te zagleda. Veš, ta otrok joče in žaluje neprestano.

Matevž: Rožica je mehkega srca.

Ana: Pa kakšno srečo ima ta otrok! Videl boš, kako je lepo oblečena! Neki gospod in gospa jo hočeta imeti za svojo. Vse ti moram povedati!

Matevž: Rožica je prikupljiva.

Ana: Toda, kaj naj storim, da jo malo pripravim na tvoj prihod, ker drugače bo strašen jok. Grem ji naproti, ker mora biti zdajci tu. (Hoče oditi, a zunaj se že zasliši njen glas.)

Rožica (pred vrati): Teta, ata so pisali! (Ana teče k vratom in jo ustavi pri vratih.)

ČETRTI PRIZOR.

Rožica (še na vratih): Ata so pisali!

Ana: Rožica, nekdo te čaka.

Rožica: Kdo? Ata so pisali. Glejte pismo! (Zagleda očeta.) Oh, ata, ata! (Teče k njemu in mu jokaje plane v naročje. Oče jo poljubi.)

Matevž: Kako je kaj, ljuba moja Rožica?

Rožica (jokaje): Mama so umrli. Jaz sem toliko skrbela zanje, pa ni vse nič pomagalo. Vsak dan so bili bolj medli.

Matevž: Molči, Rožica, ti si storila svojo dolžnost, kakor so mi gospod župnik vse opisali. Mama je v nebesih, kjer prosi za nas.

Rožica: Jaz sem se bala, da boste rekli, da nisem zadosti skrbela zanje, pa jaz sem skrbela podnevi in ponoči in sem molila k Materi božji svetogorski, pa so vendarle umrli.

Matevž: Ne, ne, ti si bila že pridna, kakor so mi gospod župnik naznanili.

Bolniška strežnica: Kovčeg denem sem. Z Bogom!

Matevž: Z Bogom, gospica! Lepa hvala za uslugo.

Bolniška strežnica: Prosim! Z Bogom! (Odide.)

Matevž: Pa kaj slišim, Rožica! Si li res dobila drugo mamo in drugega ateja?

Rožica: Prosim vas, ata, jaz sem vaša, saj sem tako težko čakala, da se vrnete.

Ana: Rožica bo gospica! (Rožica se nasmehne.)

Rožica: Ne, ata, jaz pojdem domov z vami in bom skrbela za vas.

Ana: Pa kako boš skrbela, ko si še majhna.

Rožica: Lahko, ata, če le pojdem z vami domov.

Matevž: Uboge Rožice ne zapustim. (Jo poljubi.)

Rožica: Pa domov pojdemo? Jaz bi šla tako rada domov!

Ana: Pojdi, Rožica, k Jesenkovi in povej jim, da so prišli ata, ker so naročili, naj jih pokličemo, ko se vrne ata.

Rožica: Oni bodo hoteli, naj ostanem tu. Povejte mi prej, ali me boste res tu pustili?

Matevž: Rožice ne pustimo za nobeno ceno!

Ana: Rožica, bodi pametna! Hiti k Jesenkovi! (Rožica odide.)

Rožica (na pragu): Prosim, teta, nikar jim ne govorite o tej reči! (Odide.)

Ana: Morda bodo Jesenkovi ostali tu še par mesecev. Gospod Jesenko upa, da bo premeščen v Gorico.

Matevž: Potem bi se dalo na kak način že narediti, ker bi bilo drugače tudi meni težko po Rožici.

Ana: Boš videl, kako so ti ljudje dobri! Vesel boš, da je tvoj otrok našel tako srečo.

Matevž: Otroku bi se res ne maral odpovedati. Rožica je moja tolažba.

Ana: Rožica je dobrega srca. Prav zato pa ji privoščim to srečo. Boš govoril potem! Gospod Jesenko bo gotovo premeščen na Goriško, kakor mi je še včeraj rekel.

Matevž: To bi bilo lepo!

Ana: Boš videl, ko pridejo. Sedaj pa povej, kako ti je bilo v vojski in v Rusiji.

Matevž: Strahote vojske ne bi mogel popisati, ko bi govoril cel mesec! Pri Grodeku sem bil ranjen. (Sleče suknjo in kaže mesto, kjer mu je odbilo roko.) Ko so me ruski vojaki pobrali, sem prišel najprej v Kijev, kjer so mi morali celiti rano. Ko sem ozdravel, so me odpeljali v Sibirijo, v mesto Tjumen. Tam je bila zima huda, pa poletje vroče. Najbolj me je tlačila misel na dom, zlasti ko sem zvedel iz pisma našega gospoda župnika, da mi je umrla žena. Lahko si misliš, kako sem bil kesneje vesel, ko so nam povedali, da pojdemo domov, ker da nas bodo zamenjali, kakor so sveti Oče pri vseh vladah izprosili. To pa se ni izvršilo tako hitro. Zavlačevali so od dneva do dneva. Nazadnje so nam rekli, da nas prepeljejo v Moskvo, kjer nas bodo še enkrat pregledali. Prišli smo v Moskvo, ki je krasno mesto, polno lepih cerkvâ. Tam smo imeli še precej prostosti, da smo si lahko kaj ogledali. V Moskvi je strašno bogastvo. Tako bogatega mesta nisem še videl. Od tam so nas vozili po ruskih železnicah celo večnost. Prišli smo na Švedsko in od tam čez Nemčijo na Dunaj. Že v Tjumentu sem zvedel iz pisma gospoda župnika, da si ti vzela Rožico s seboj. To mi je bilo v veliko tolažbo, in se ti, draga Ana, prav iz srca zahvalim.

Ana: Saj si si moral misliti, da Rožice ne zapustim. Zahvaljevati se ti pač ni treba, ker se je otrok sam dovolj zahvaljeval vsak dan.

Matevž: Rožica je res hvaležen otrok.

Ana: Smilila se mi je samo, ker je vedno jokala po mami. Bog pa ji je dal srečo. Jesenkovi jo imajo tako radi, da je morala biti cele dneve pri njih.

Matevž: Gospod župnik so mi vse natančno popisali, kako je Rožica skrbela za svojo mamo, in to mi je bilo v veliko tolažbo.

Ana: Mislim, da slišim Rožico. (Poslušaj, potem gre do vrat.) Da, sedaj gredo Jesenkovi.

PETI PRIZOR.

Gospod Jesenko in gospa Lucija, njegova soproga, vstopita. Rožica se oklepa roke gospe Lucije.

Ana (na vratih): Dober dan!

Gospod Jesenko: Dober dan! Prišel je torej ata naše ljube Rožice? (Vstopijo.)

Ana: Pravkar je prišel.

Matevž (vstane): Dober dan!

Gospod Jesenko: Tu je ata naše ljube Rožice? (Mu poda roko.)

Matevž: Bog vam stotero povrni, kar ste storili za mojo Rožico!

Gospa Lucija (podaja mu roko): To so torej tvoj ata, Rožica?

Rožica (oklenivši se njegove roke): To so moj ata!

Matevž (proti gospe Luciji): Bog vam stotero poplačaj, kar ste storili dobrega mojemu otroku.

Gospa Lucija: Rožico imamo zelo radi. Povej, Rožica, ali bi bila rada naša? (Rožica povese oči in začne jokati.) Ne joči, saj je tvoj ata tu!

Ana: Rožica, bodi pametna!

Rožica: Jaz bi šla rada domov.

Ana: Vsa vneta je za dom. Toda, Rožica, saj boš pri dobrih ljudeh in se ti bo godilo kot doma. Vidiš, kako lepo obleko ti je darovala gospa! Poljubi gospe roko!

Rožica (poljubi gospe roko): Pa jaz sem Slovenka! Mama so mi rekli, da sem Slovenka in so mi peli pesmico: »Slovenka si, Slovenka si! Tako je mati djala, ko te je dete pestovala!«

Matevž: Da, njena pokojna mama je bila iz dobre, rodoljubne hiše in je nad vse ljubila svoj dom.

Gospod Jesenko: Glejte, Matevž, vem, da ljubite svojo hčerko in da bi vam bilo težko dati jo nam. Zato pa sem se jaz odločil, tudi radi zdravja svoje soproge, da grem v službo na Goriško. Sedaj mi je mesto že zagotovljeno. Moja soproga žaluje vedno po svoji edini hčerki Anici, ki ji je Rožica vsa podobna. Pa mislim, da bi ji bilo v veliko tolažbo, ko bi bila pri njej Rožica. Glejte, mi vam ne bomo vzeli Rožice, in ona vas bo vedno ljubila in spoštovala kot svojega očeta, le to bi rad videl, da bi bila pri moji soprogi, ki cele dneve samuje, ko sem jaz v službi. Vem, da je to za vas težko, a pomislite tudi, da bo težavno sedaj živeti, ko nimate desne roke.

Gospa Lucija: Nič se ne bojte, Matevž, mi bomo imeli Rožico kot svojo hčerko (jo pritisne k sebi) za vse čase. Vi jo boste pa obiskovali, kolikorkrat jo boste hoteli, in boste v naši hiši vedno ljub gost.

Matevž (sede preišljeva): Pojdi k meni, Rožica! (Rožica stopi k njemu. Matevž položi roko na njeno glavico.) Povej, Rožica, ali hočeš biti pri tako dobri gospe, ki tako lepo skrbi zate?

Rožica (jokaje): Saj ste vi moj ata! In mama v nebesih — kaj poreko?

Ana: Mama bo vesela, da je Rožica pri tako dobrih ljudeh.

Matevž: Glej, ljuba moja Rožica, jaz sem nesrečen mož in ne bom mogel več tako skrbeti zate.

Rožica: Bom pa jaz skrbela!

Gospa Lucija (jokaje): Rožica, saj boš pri nas lahko še lepše skrbela za ateja. Tudi mi mu bomo pomagali, saj je izgubil roko za domovino.

Rožica (jokaje očetu): Ali nočete biti vi več moj ata?

Matevž: Jaz bom še vedno tvoj skrbni ata! A glej, Rožica, tvoja mama ti je iz nebes poslala dobro gospo, ki bo skrbela zate namesto nje.

Gospa Lucija: Tvoja mama bo tega vesela v nebesih!

Rožica: O, če so vas res moja mama poslali, bom pa rada pri vas. (Teče h gospe in se je oklene. Gospa Lucija jo poljubi.)

Gospa Lucija: Rožica, lepo je to.

Rožica: Rada vas imam kot svojo matico, pa imam rada tudi svojega ateja.

Gospod Jesenko (poda Matevžu roko): Bodite prepričani, Matevž, da bomo skrbeli za vašo hčerko kot za svojo.

Gospa Lucija (poda Matevžu roko): Skrbeli bomo zanjo kot zase.

Matevž: Zahvaljujem se vama, dobrotni gospod in gospa, za vso skrb, ki ste jo imeli že dozdej za mojega otroka. Izročam jo danes v imenu božjem vaši ljubezni.

Gospod Jesenko: Mislim, da bo vse prav! Zdaj pa vsi k nam na obed. Tudi teta Ana mora z nami! Hočemo se poveseliti, kajti naša Anica (prime Rožico in jo dvigne v naročje) je bila izgubljena, pa je spet najdena; je bila mrtva, pa je oživila. (Jo poljubi.)

Ana (prime Rožico za roko): Srečna Rožica, o srečna Rožica! Le ostani Slovenka pa tudi blaga rejenka!

(Zavesa pade.)

Zvonovi.

Dr. Fr. Kimovec.

mf *p* *mf* *mp*

Bim - bim, bim - bim! Jaz dan zvo-nim, na ok-na vsa
 Bam - bam, bam - bam! Jaz solnca vam dam, en pehar za
 Bom - bom, bom - bom! Kje tvoj je dom? Kdor pot si iz-

mf *f* *p*

trkam, za-spance bu - dim, bu-dim — bim-bim!
 po-lje, en pehar za hram ga dam — bam-bam!
 grešil, jaz vo-dil te bom na dom — bom-bom!

